

Kniha života Návratu

Návrat – príbeh aj mýtus

Keď sme uvažovali o tom, čo bude témou 20. výročia Návratu, rozhodli sme sa pre príbeh. Rozhodli sme sa zbierať príbehy rôznych ľudí, ktorí priamo, nepriamo, dlhšie či kratšie putovali s Návratom. Ich príbehy sa pretínali a vzájomne ovplyvnili.

Príbeh je fascinujúci útvar. Príbeh má transformačnú silu. Príbeh oslovuje, reflektuje, oslobodzuje, uvoľňuje aj zatažuje. A spája. Príbeh rozpráva niečo, čo sa stalo niekomu niekde niekedy, a pritom sa v istom zmysle deje znova a znova pri každom dobrom rozprávaní pozorne počúvajúcim poslucháčom. Respektíve: môže sa diať. Prokop Remeš, autor hagioterapeutického prístupu, hovorí, že text-príbeh môže mať rovinu historickú alebo mýtickú. História „bola – a už nie je“, mýtus „nebol – ale stále je“. Historický príbeh môže byť ako učebnica. Mýtický text môže byť zrkadlom pre čitateľa.

Návrat je postavený na angažovaných ľuďoch. Na ľuďoch, ktorí sa stali rodičmi pre opustené deti; na odborníkoch, ktorí boli viac ako dobrými poradcami; na dobrovoľníkoch, ktorí prijali záväzok pomáhať, keď sa mohli zabávať. Toto všetko znamená žiť príbeh bez odstupu, osobne, autenticky, znamená to nemálo stratiť a dúfať, že to bude mať zmysel.

Preto čítajte minipríbehy, čo práve držíte v ruke, ako múty. Možno sa nikdy nestali, možno sa stali trocha inak, iste boli komplikovanejšie... Skúste ich vnímať ako zrkadlo vášho vlastného nového príbehu, ktorý sa ešte len môže stať. Preto sme na záver vložili zopár prázdnych strán, kde môžete, hoc aj obrazne, vpísať váš príbeh, ktorý sa prelína s Návratom. Len tak bude Návrat existovať ďalej...

Marek Roháček

Návrat – z malých príbehov veľký príbeh

Zatelefonoval mi Marek Roháček a požiadal ma, aby som dala dokopy Knihu života Návratu. Vraví sa: Ľahko sa povie, ťažko sa vykoná. Niekedy však, našťastie, ľudové úslovie neplatia. Lebo bolo to tak, že: Ľahko sa povedalo a ľahko sa aj vykonalo. Bolo pre mňa príjemné byť pri zostavovaní tejto mozaiky malých príbehov, ktoré, takto pekne pospolu ruka v ruke, dávajú správu o príbehu veľkom.

Mať vlastnú Knihu života je užitočná vec. Medzníky v osobnom príbehu sú ideálnymi príležitosťami s takou Knihou začať. Napríklad

výročie. Životné príbehy nemajú len ľudia, ale aj organizácie (myšlienky, témy, malé a veľké boje, záchrana, pomoc...) majú svoje životy, životné príbehy. Návrat je organizáciou – aj myšlienkou, aj témou, aj priestorom malých a veľkých bojov, záchran, pomoci... (Asi aj omylov a premárnených šancí.) Jeho príbeh je sumou príbehov ľudí, ktorí za dvadsať rokov s ním mali niečo spoločné. Tých ľudí je neúrekom. Stopa výrazná. Kúsok z nej je na nasledujúcich stránkach.

Zuzana Mojžišová

Na úvod – chasidský príbeh

Keď Baal Šem Tov, zakladateľ chasidizmu, riešil nejaký výnimočne závažný problém, chodil na určité miesto v lese, kde zapáľoval posvätný oheň a modlil sa. Týmto spôsobom sa mu darilo nachádzať odpovede na dilemy, ktoré riešil.

Jeho nástupca, rabín Dov Ber, Kazateľ z Meziriča, nasledoval jeho príklad, chodil na to isté miesto v lese a hovoril: „Oheň už nevieme zapáliť, ale modlitbu ešte stále odriekať dokážeme.“ A tiež nachádzal, čo hľadal. Prešla ďalšia generácia

a do lesov chodil rabbi Moše Lejb zo Sassova a hovoril: „Oheň už nevieme zapáľovať, modlitbu si už nepamätáme; poznáme iba to miesto v lese, a to bude musieť stačiť.“ A stačilo. V štvrtej generácii rabín Jisrael z Ružinu zostával doma a hovoril: „Oheň už nevieme zapáľovať, modlitbu si už nepamätáme a ani na to miesto v lese si už nespomíname. Všetko, čo dokážeme, je rozprávať príbeh.“ A aj to sa ukázalo byť dostatočné.

Môj príbeh s Návratom sa začal niekedy pred dvadsiatimi rokmi, keď sa rozhodli moji „noví“ rodičia zobrať si dieťa s detského domova – mňa. Prvé leto s Návratom bolo na letnom tábore, myslím, že v Javorníkoch. Naučil som sa, že som špeciálne dieťa a že každé dieťa je jedinečné. Rodičia sa naučili so mnou komunikovať a rozumieť mi. Spoznal som s Markom Roháčkom a jeho deckami. **Ondrej Bendák**, Košice, Pohronská Polhora, teraz Bratislava

Príbeh, ktorý chcem porozprávať, sa spája s táborom, čo sme s Alenou Molčanovou robili pred dvoma rokmi. Pre bardejovské deti, stanovačka pod jedným veľkým stanom. Sobota. Zrána bolo pekne, popoludní sa začalo mračiť. Z každej strany čierňava. Vyzeralo to tak, že hrozne zmokneme, budeme sa musieť zbalit' a odísť. Aj naozaj začalo pršať. Ale zaujímavé bolo, že všade dosť pršalo, no nad nami len rosilo. Všade sa blýskalo a nad nami svietilo slnko. A ešte aj dúha vyšla. V celom okolí bola riadna búrka

a blýskavica, ale my sme nezmokli. Sedeli sme tam s Alenou a s nemým úžasom sme sa pozerali na tú dúhu. Potom Alena povedala to svoje: „Božičko dobrý chlop.“ Rozmýšľal som o tom, čo sa vlastne vtedy stalo. Postupom času som si to tak vysvetlil, že Návrat robí robotu, ktorá nie je ľahostajná ani tomu hore, a tým pádom v kritických situáciách je priamo nad tým.

Peter Fudaly, Prešov

Nikolku sme našli v detskom domove, bola slepá, zabudnutá, strašne zaostalá. Hneď sme jej začali hľadať rodinu. Pre mňa je ona symbolom všetkých zabudnutých detí, ktoré vtedy a ešte aj teraz niekde sú. Pri nej som si uvedomila, že je celkom jedno, aké to dieťa je, je to vždy plnohodnotná ľudská bytosť, nemusí mať nejaké parametre inteligencie a iných vecí. Je to mne a nám všetkým rovnocenná ľudská bytosť. Tiež som pochopila, že v sile pozitívneho premýšľania o niekom sa skrýva dosah na to, čo sa bude diať.

Renáta Matejová, Bratislava

Tento obraz sa odohral tretí deň, čo som bola v Návrate, na plánovaní. Cítila som sa v tom časopriestore veľmi dobre. Vnímala som svojich nových kolegov ako ľudí, ktorí spolu niečo vytvárajú, ale zároveň aj ako ľudí, ktorí sú tam každý sám za seba, individuality s vlastnými príbehmi, názormi, preferenciami. Každý niečo prinášal zo seba, možno tým zaujal alebo ovplyvňoval iných ľudí. Cítila som, že to, čo robíte, robíte hlavne pre druhých ľudí.

Julka Šimeková, Žilina

Myšlienku Návratu som nosila a podporovala v srdci od jej vzniku. Vždy som však bola len pozorovateľom stojacim na chodníku. Naša rodina nemala odvahu vstúpiť na cestu. Okolnosti života nás doviedli na obrubník. Odvtedy sme profesionálna rodina, mne sa páči skôr výraz profesná, pretože k profesionalite nám bude vždy veľa chýbať. Tušíme, že byť náhradnou pestúnskou alebo adoptívnou rodinou nie je ľahké. My sme však len tou profesnou a len krátko. A tak cez toho nášho „prcka“, ako našu malú naše veľké

dcéry volajú, zatiaľ len prijímame. Rozptyľuje naše zamračené a ťažkopádne dni svojim úsmevom, dôverou, ktorej sa necítíme byť hodní, a nezištnou láskou, ktorá nás totálne odzbrojuje. Stali sme sa súčasťou myšlienky, že pre návrat do rodiny má zmysel niečo urobiť. Ono to nakoniec môže niekedy človeku viac dať, ako vziať.

Danka Juríková, Bratislava

Bola som v Návrate asi päť rokov. Robili sme pobyt. Decká, ktoré tam boli, práve maturovali alebo sa inak zaraďovali do dospeláckeho života. Tak sme to aj vnímali, že končí ich detstvo, keď nás možno najviac potrebovali, a vydávajú sa na vlastnú cestu. Jeden večer sme sa rozprávali o tom, čím žijú, ako sa majú, čo by potrebovali. Problémov tam stále ešte bolo veľa. Často to boli také slzy cez smiech. Uvedomila som si, že doteraz sme ich možno chránili, mali sme ich pri sebe, pomáhali sme im, sprevádzali ich, ale už nastal čas, aby loďky samostatne plávali ďalej. Ale vedeli, že vďaka tomu, že máme super vzťahy,

stále pre nich ostávame prístavom. A je to tak. Stále sa vracajú, ozývajú, píšu cez facebook, píšu z Čiech, píšu z Anglicka... Už nepotrebujú, aby sme im pomáhali, potrebujú nás mať.

Lenka Hugecová, Prešov

Návrat sa nenávratne podpísal pod významný prvok mojej životnej filozofie, ktorej súčasťou sa stal pojem, či skôr hodnota – vzťah. Pre mňa je vzťah dodnes priestor, kde sa učím najviac o tom, aký som a aký chcem byť človek.

Betka Padyšáková, Bratislava

Môj príbeh je mozaikou štyroch udalostí, ktoré sa mi s Návratom udiali.

Prvá – návšteva u ministra. Marek Roháček a Vlado Matej prišli za ministrom Brockom. Chceli ho presvedčiť, že treba zmeniť zákon, že deti sa majú dostať do rodiny skôr ako po jednom roku. Vraj to treba skrátiť aspoň o pol roka. Keďže sa dostali ku mne ako k poradkyni, nie k ministrovi,

tak presvedčali mňa. Boli veľmi presvedčiví. To je jeden zo znakov Návratu, že je veľmi presvedčivý, že je uveriteľný, že ľudia berú to, čo hlása, tie hodnoty.

Druhá – ako sme zmenili názov Úsmevu.

Názov Úsmevu sa zmenil na jednom stretnutí, kde si chlapci povedali, že si treba veci vyjasniť, treba byť otvorení, a tak Úsmevu hovorili: „Vy ste priatelia detských domovov a my sme nepriatelia detských domovov. To asi ťažko budeme spolupracovať.“

Spolupráca napokon bola a názov Spoločnosť priateľov detských domovov sa zmenil na Spoločnosť priateľov detí z detských domovov.

Tretia – Nepaly. Príklad spolupráce Návratu so štátom. Návrat vie spolupracovať so štátom, na Nepaloch sa to pekne ukázalo možno aj preto, že Miladka (Bohovicová, pozn.red.) vtedy bola štát.

Štvrtá – filmy. Tie zas oslovujú verejnosť, čo si myslím, že je veľmi dôležité. Lebo je to tak, že niektoré veci sa bez podpory verejnosti jednoducho nedajú presadiť.

Helena Woleková

V prvom rade mi Návrat dal množstvo potrebných informácií o náhradnom rodičovstve. Prípravu na NRS sme neabsolvovali v Návrate, potrebovala som si informácie doplniť a na webe Návratu som sa dočítala o adaptácii, knihe života, o kluboch... Neskôr sme s ďalšou náhradnou mamou a veľkou podporou žilinského Návratu založili klub náhradných rodín, kde som sa zoznámila s viacerými náhradnými rodinami. Pre moje deti kluby znamenajú stretnutia a zoznámenie sa s inými prijatými deťmi. Návrat mi pomohol zorientovať sa v potrebách detí podľa veku, sprevádza nás a pomáha riešiť naše aktuálne problémy aj formou prednášok či pobytov. Dal mi možnosť zúčastniť sa workshopu o rómskych deťoch v náhradných rodinách a stretnúť úžasných ľudí. Návratáčky ma naučili dotykovú terapiu, filiálnu terapiu. Vďaka vedomostiam od nich (napr. o traume, pripútaní, deprivácii) môžem lepšie pochopiť svoje deti. Vždy sa môžem na návratákov

obrátiť, dali mi istotu, že je tu niekto, kto vie pomôcť, nasmerovať. A čo mi vzal? Dieru v informáciách o náhradnom rodičovstve.

Martina Laskovičová, Považská Bystrica

Vrátim sa do roku 1998. Vtedy som sa cez Marka zoznámila s návratom a ako pracovníčka krajského úradu som mala čo dočinenia s transformáciou detského domova v Necpaloch, hoci moja reálna právomoc bola minimálna. Vtedy som už spolupracovala s návratom, hlavne s Vladom a pani Wolekovou, tak som na úrade bola tak trochu za rebela, pretože hoci bol úrad partnerom transformácie Necpal, nemal veľký záujem o to, aby projekt naozaj dobre vyšiel, ale zas na druhej strane, akoby už nemal odvahu projekt odmietnuť. Čas pokročil, už si úrad také veci nemohol dovoliť. Mne sa práca na tom projekte veľmi páčila, niekedy sa tam diali veci celkom šialene, ale diali sa dobrým smerom. Uvedomovala som si, že je

to veľmi vzrušujúce, pestré, tvorivé, lenže zároveň som vedela, že ten projekt raz skončí. A potom zas bude len úrad, jeho zabetónovanosť, všednosť, mdlé fungovanie. Ale našťastie sa to skončilo inak, prišla ponuka a pracujem v Návrate dodnes. Stále si vážim možnosti, ktoré Návrat ponúka, čo všetko sa dá na jeho pôde spraviť, vytvoriť.

Milada Bohovicová, Žilina

V roku 2013 som pracoval v realitnej kancelárii. Ako realitný maklér som vám sprostredkoval a pomáhal s kúpou novej kancelárie. To sa mi podarilo práve kvôli tomu, že som maklérom bol a že som dostal od vás dôveru. Dúfam, že to bola pre vás dobrá voľba a že to aj vaša vlastná skúsenosť dokazuje. Prajem vám veľa šťastných rokov.

Gabriel Sabo, Žilina

Najprv som ani nemala pocit, že by som mohla niečím prispieť. Ale postupne som pochopila, že priestor, ktorý mi Návrat dáva, viem využiť.

Cítila som slobodu, prijatie, možnosť meniť veci, ale zároveň aj istotu. A dialo sa to v bezpečnom prostredí a cez vzťahy s prítomnými ľuďmi.

Lucia Marková, Bratislava

Ako to už život prináša, človeka stretnete len vtedy, ak vyjdete von a kráčate dákou cestou, nie však v pustatine, ale v priestore plnom ľudských jedinečných bytostí. A v takom priestore, ak ste všímvavý, všimnete si rozdiely medzi nimi: úsmevy aj slzy, radosti aj smútky, bezstarostnosť aj strach, šťastie aj beznádej. Zharmonizovať tieto prežívania do znesiteľného rámca priemerného života, ktorý by sa na svojom konci mohol pasovať známkou „úspešne zvládnutý“, pomáha v mnohých prípadoch aj oslávenec a jubilant – NÁVRAT. Mali sme (Mestský úrad BB, pozn. red.) s Návratom spoločný sen, ako hovorievajú ľudia, ktorí parafrázujú M. L. Kinga, a ten sen sme zrealizovali v podobe vybudovania centra, ktoré liečilo, a dúfam, že dlho ešte bude liečiť rodiny. Dali sme mu meno „Bazalka“ – ako tá liečivá

bylinka, korenie v kuchyni, ktoré evokuje rodinu,
bazalka ako niečo bazálne – základné a potrebné,
proste ako rodina, ktorú každý potrebuje.

Ďakujem za zhmotnenie jedného môjho sna.

Karol Langstein, Banská Bystrica

Asi po dvoch rokoch strávených v Návrate mi
končila zmluva a moja budúcnosť bola neistá.

Rozmýšľala som vtedy veľa, ako vlastne ten Návrat
funguje, čo mi dáva, ako sa v ňom môžem realizovať.
Ešte kým prišla ponuka, že môžem ostať, vedela som,
že keby som ostať nemohla, bolo by mi to veľmi ľúto,
lebo by som prišla o vzťahy, o tie veci, ktorým sa
v Návrate venujeme.

Alenka Matijová, Prešov

V živote som stretol stovky, ba možno tisícky
najrôznejších ľudí. Ale len zopár z nich je
takých, ktorých bez dlhého rozmýšľania môžem
označiť za kľúčových. Teda tých, čo sa výrazne
podpísali na mojom životnom príbehu. Vlastne

ho takpovediac písali spolu so mnou. Bez nich by som pravdepodobne kráčal inou cestou, moje rozhodnutia by boli odlišné, moje hodnoty a cez ne i charakter by pravdepodobne stáli na iných základoch atď. Reč je pravdaže o jednotlivcoch, osobnostiach, ktoré sa vyskytli v mojom živote – ako sa zvykne vravieť – v správnom čase na správnom mieste.

Ale môže byť v takomto kontexte kľúčovou organizácia? Jasné: RODINA. OK, a čo ďalšie, väčšie organizácie? A hneď mi v hlave beží film o tom, ako komunistická organizácia kľúčovým spôsobom zasiahla a tvrdo poznačila životy mojich predkov.

Mal som však na mysli samozrejme pozitívny vplyv. Skúsme teda takú školu. Ňou sme prešli všetci. Veruže, zopár učiteľov by som vymenoval, ale žeby školu? A čo napríklad taký športový klub? Tiež sa mi v spomienkach ako kľúčový vynorí môj tréner, prípadne spoluhráči, ale nemenujem klub ako organizáciu. V rámci tejto osobnej životnej retrospektívy teraz obídem organizáciu – firmu,

ktorú som 14 rokov považoval za svoju vlastnú, ktorú som formoval a spoluvytváral a s ktorou som dodnes akoby zrastený.

Postupne si preberám jednotlivé životné kapitoly a zastavujem sa pri Návrate. Tu je to akési iné.

Celkom iné. Napriek nespornej charizme jeho zakladateľov, či nepostrádateľnosti ďalších kľúčových ľudí, s ktorými nás viažu dlhoročné priateľstvá, napriek všetkému mám silný pocit, že kľúčovou je pre mňa organizácia, a nie osoby stojace za ňou, resp. v nej. Pozor, to nijako neznižuje ich hodnotu, práve naopak. Mám tú česť kráčať s Návratom 16 rokov a vidím im takpovediac do kuchyne.

Schopnosť dlhoročného lídra Marka Roháčka dať to najlepšie zo seba do služby organizácie a rozpustiť sa v nej vzbudzuje moju úctu, rešpekt a obdiv. Je to niečo veľmi špeciálne, vzácne a nevšedné. Zamýšľam sa nad tým, či sa dajú pomenovať atribúty organizácie, aby dokázala zohrať v živote človeka kľúčovú rolu.

Popri silnej misii, ktorá sa s mojou misiou stretáva v hĺbke srdca a v tom najlepšom zmysle slova ma zasahuje, je to kultúra. Návratácka kultúra, ako

dovnútra tak i navonok, je veľmi konzistentná, inšpiratívna, hodnotovo čitateľná. Založená a pestovaná s veľkým citom i vkusom. Nehrá sa na imidž, ale imidž má, pretože nesie hlboké posolstvá. A napokon étos, ktorý je natoľko čistý a žiarivý, že dokáže strhnúť človeka a poskytnúť mu kľúčovú službu, ktorá odomyká jeho srdce. Zvláštne a krásne zároveň. Vďaka za to.

Peter Paľaga, Dunajská Lužná

Môj príbeh spojený s Návratom sa točí okolo pocitu slobody. Týka sa to všetkých ľudí, s ktorými od samého začiatku v Návrate prichádzam do kontaktu. Zažívam pocit slobody prejaviť svoj názor, slobody robiť chyby, zažívam pocit byť prijatá, nehanbiť sa za to, čo konám, čo si myslím. Ten pocit slobody je vzácny. Návrat pre mňa nie je o práci, o výsledku, ale o vzťahoch.

Maťka Sedliaková, Bratislava

S Návratom žijem od prvých mojich príprav na náhradné rodičovstvo. Ešte pred podaním žiadosti som začala chodiť do žilinského klubu, kde som získala skúsenosti od iných náhradných rodičov a upevňovalo sa moje presvedčenie, že byť mamou, aj keď „len“ náhradnou, je presne to, po čom som celý život túžila. Do klubu chodím už 15 rokov aj s mojimi deťmi. Je to pre mňa oáza oddychu a porozumenia, miesto, kde ma vždy vypočujú a ak treba, aj poradia. Aj deti sa tam vždy tešia na kamarátov a aj dobrovoľníkov, ktorí sa im venujú. S Návratom si užívame super víkendové pobyty a nezabudnuteľné sú vždy letné pobyty, kde sme sa zabavili, oddýchli si a spoznali sme priateľov z celého Slovenska. Návrat je pre mňa istota, že tam nájdem ľudí, ktorí ma pri akomkoľvek probléme vypočujú, podporia a pomôžu hľadať riešenie. Vďaka Návratu som prekonala všetky ťažké chvíle a som šťastná, že som mama. Ďakujem Návratu, že je tu pre nás a prajem všetkým jeho pracovníkom veľa elánu a nadšenia do ďalšej práce.

Miroslava Galandová, Žilina

Pracovala som v diagnostickom centre v Lietavskej Lúčke, chcela som tam pracovať, po škole to bolo moje prvé miesto. Nebolo to nič moc. Našťastie, po roku som šla na materskú. Po čase som začala premýšľať, ako by mohlo vyzeráť moje budúce, celkom vysnívané zamestnanie. Dozvedela som sa o Návrate, pokúsila som sa tam zamestnať, ale nemali voľné miesto. Sen sa rozplynul. Tak som sa zamestnala v psychologickej poradni. Chcela som tam všeličo inovovať, ale nedovolili mi. Tak som šla na druhú materskú. A potom mi prišiel mail z Návratu, či sa nechcem pripojiť do projektu Pripútanie. Odpísala som, že veľmi rada by som sa pripojila, ale momentálne dojdím. A oni mi odpísali, že tak keď dojdím.

Denisa Ničíková, Žilina

Poprvé jsem v Praze potkala dva sympatické mladé muže – Marka Roháčka a Vladu Mateje. Právě založili či zakládali svou organizaci Návrat. Ukázalo se, že nám jde o společnou věc. Od té doby jsme se

poznávali a začali jsme vymýšlet a společně pracovat na mnoha snad dobrých projektech, seminářích, česko-slovenském časopise o NRP, publikacích, výzkumech a transformacích systémů péče v obou zemích. Naše životy, práce a snažení se potkaly a vzájemně dobře doplňovaly a zapadaly do sebe. Návrat dokázal změnit život mnoha dětem, stal se bezpečnou a přirozenou cestou domů a za to jej velmi obdivuji.

Návrat jsou pro mě především osobnosti, lidé, vřelé vztahy, profesionalita a poctivá cesta životem. Každé setkání s lidmi z Návratu je pro mě vzpruhou a inspirací a těším se z hlubokého přátelství a souznění, které společně prožíváme.

K vašemu 20. výročí přeji jen vše dobré a díky, že vás mám!

Věduna Bubleová, Středisko NRP, Praha

Zo strednej školy sme chodili do Poľného Kesova do osobitnej internátnej školy. Už tam mi došlo, že systém je úplne zlý. Niekedy tam tie deti žili

celý život, desať ľudí na izbe... Keď som chodila na vysokú školu, prežívala som hlboký pocit: Veľa vecí je zle, nič nefunguje. Asi v roku 2000 sme mali predmet sociálna pedagogika a tam som sa prvý raz dozvedela, že jestvuje Návrat. Vtedy mi došlo, že s celým kolosom nemôžeme pohnúť, nemôžeme rozsekať a povyhadzovať všetky tie veci, ktoré nefungujú – a nielen v sociálnej oblasti, ale aj celkovo v živote. Uvedomila som si, že stačí všetky tie ozubené kolieska mechanizmu iba kúsok presunúť, pohnúť nimi, aby do seba začali zapadať. A potom, keď pohnem jedným kolieskom, môže sa roztočiť aj vedľajšie, navyše k nim môžem začať pripájať aj iné kolieska. Od tej chvíle na vysokej škole, keď mi svitlo, že sa to dá, a aj to, ako sa to dá, vedela som, že to robiť nielen môžem, ale musím.

Luba Vyhnánková, Bratislava

Rozhodovalo sa, či ju dostanem ja, alebo s ňou bude niečo iné. Kurátorka bola vtedy na mojej strane, som predsa jej otec! Po rozvode nefunkčného manželstva

mi kurátorka poskytla podporu v podobe Návratu. S pomocou od Návratu sme s Natálkou (dcérou) dokázali fungovať ako rodina. Bez pomoci Centra Návratu, konkrétne pracovníčky Ivety, a UPSVaR by som prišiel o bývanie, o strechu nad hlavou a nebola by mi zverená dcéra Natália. Návrat mi pomáhal s úradnými záležitosťami, sprevádzal ma na úrad, na psychiatriu, na rodičovské združenie... Návrat nám pomohol, aby sme s Natálkou dokázali fungovať ako rodina, aj keď sme iba oco a dcéra.

Nie vždy som spolupracoval na 100 % kvôli svojim fóbiám a chronickej depresii. Bol som nezodpovedný, vyhýbal som sa úradom, nešiel som na poštu, neplatil účty. Vedel by som pekne o tom hovoriť, že by sa to dostalo do Štrasburgu, do Bruselu. Až Ivetka Keblušková mi pomohla vybaviť ZŤP preukaz, ten s tým červeným pruhom. Bol som už dávno invalidizovaný a stále som ho nemal, v rámci mojej lenivosti som to neriešil. Ivetka ma učila hospodáriť s peniazmi, naučila ma, ako splatiť všetky dlhy, nájomné, lieky a ešte

si odložiť aj na stravu. Ivetka bola hmatateľná, rukolapná pomoc. Našu spoluprácu si neviem vynachváliť, aj keď som ju niekedy neúmyselne narúšal kvôli mojím psychickým stavom.

Návrat mi najviac pomohol, keď išlo o zverenie Natálky do mojej starostlivosti. Na súde som sa cítil sebaisto, subjektívne aj objektívne. Vedel som, že sa o Natáliu aj o seba viem postarať. Ivetka išla za sudkyňou a povedala jej: „Nebojte sa, on to zvládne.“ Boli sme spolu na psychiatrii vybavovať potvrdenie o tom, že napriek mojej diagnóze som schopný byť dobrým tatom. Podarilo sa a Natálka mi za výdatnej podpory Návratu bola po dvoch rokoch pridelená.

Bol som veľmi rád, keď ma Ivetka prišla navštíviť na interné oddelenie, mimo kontraktu z UPSVaR. Bol som z toho úplne šťastný, to ma povzbudilo, že Ivetka je poruke, že keby sa aj mne niečo stalo, dozrie na to, aby Natálke bolo dobre, aby sa o ňu niekto postaral.

P. G., Žilina

Rozhodla som sa pre Návrat bez toho, aby som tušila, do čoho idem. Ale dodnes si hovorím, že to bolo dobré rozhodnutie. Lebo sa mi zdá, že inde by som duševne aj profesijne zahynula. Niektoré rozhodnutia sú pre život jednoducho dôležité.

Slávka Vojteková, Bratislava

Za 15 rokov mojej histórie či vlastne „dobrovoľníčenia“ v Návrate by sa dala napísať aj kniha. Aj v mojom živote sú životné medzníky spojené s Návratom. K dobrovoľníctvu v Návrate som sa dostala zhodou náhod na škole v Dolnom Kubíne a ostala som mu verná až dodnes.

Pri minulotýždňovom sťahovaní som premiestňovala veľkú škatuľu a v nej boli veci z Návratu: pracovný materiál, letáky, brožúry, časopisy, Spravodaj, fotky... Zalistovala som v časopise a hlavou mi prebehlo pár situácií, ktoré som počas tých 15 rokov s Návratom zažila. Ukončila som

2 vysoké školy s diplomovými prácami o Návrate, stretla som veľa zaujímavých ľudí, pomáhala som pri založení klubov NR vo Vrútkach, Martine, na Orave, organizačne som sa podieľala na víkendových či letných pobytoch, školila som dobrovoľníkov od Bratislavy až po Košice... a veľa iných vecí.

Dobrovoľníčením v Návrate sa mi splnil môj sen pracovať s deťmi, keďže profesijne pracujem s inou skupinou klientov. Dúfam, že som aj ja svojou prácou v Návrate za tie roky prispela k tomu, že každý môže pomôcť, aj keď nie každý príjme dieťa z detského domova do svojej rodiny. Ale aj toto sa časom môže stať a moja dcéra Katka bude mať bračeka alebo sestričku.

Prajem Návratu do ďalších rokov hlavne veľa úspechov pri prekonávaní každodenných prekážok a veľa radosti z úspechov, ktoré sa podaria, aj keď ich nie je hneď vidno.

Katarína Gregorová, Martin

Môj príbeh s Návratom sa podobá na príbeh celej mojej cesty životom, cesty hľadania otázok a nachádzania odpovedí. Na tej ceste som v konkrétnom čase stretla konkrétnych ľudí – Roháčkovcov a zopár ďalších. Dozvedela som sa, čo je Návrat, zaujalo ma to. Aj téma, aj hodnoty.

Olga Olšinová, Bratislava

Môj príbeh náhradného rodičovstva začína s príbehom Návratu. Návrat začínal svoju činnosť, a tak ako šíril myšlienky, ja som sa upevňovala v tom, že musím byť toho súčasťou. Bolo to niečo revolučné v tom čase, a preto ma to nadchýnalo. A tak ľudí, ktorí začínali, poznám osobne a vďačná som im za ich rady a povzbudenia. Ešte stále mi v mysli znie veta z Návratu zo Žiliny: „Neberte si staršie dieťa ako svoje biologické...“ Túto pravdivú vetu odvtedy často aj ja používam a radím iným. Aj na mojom živote vidieť, ako tie myšlienky Návratu pokračujú.

Snažila som sa ich šíriť či už ako koordinátorka klubu alebo ako laická poradkyňa. Vďaka Návratu som vedela, že nie som sama so svojimi problémami, že je tu niekto, kto sa o mňa zaujíma.

Zuzana Šiarniková, Smrečany

Pracovali sme už dávnejšie na niečom dôležitom do druhej v noci, chceli sme, aby to bolo perfektne spravené. Unavená som sa vracala autom domov a všimla som si, že za mnou ide policajné auto a bliká. Zastala som, policajt vystúpil a pýta sa ma: „Pani vodička, a prečo ste hneď nezastali?“ Vysvetlila som, že som hľadala vhodné miesto na zastavenie. Vypytoval sa ďalej: „Odkiaľ idete?“ Ja: „Z práce.“ On: „A to čo je za práca, keď vás šéfovia nútia tam byť tak dlho?“ Ja: „To nie šéfovia, to ja sama som sa tak rozhodla.“ Ani mi napokon fúkať nedal a šťastne som sa dostala domov.

Lenka Dvornáková (Hollá), Bratislava

Kde bolo tam bolo, bol raz jeden Ružový Cadillac – oplieskaná Felícia malinovej farby. Drala asfalt miestnych ciest na jazdách za dobrodružstvom. Cesty sa vinuli poľami a končili vždy pred nejakou opršanou bránou. Za bránou žila rodina a k nej chodili terénni sociálni pracovníci. Tým, že sa rozprávali, motivovali a počúvali, spolu krotili šesťhlavého draka, Osuda Ťažkého. Bol tvrdohlavý, často nepoučiteľný, ale s troškou trpezlivosti a rodinnej lásky si vždy dal povedať a na chvíľu nehrýzol.

Ružový Cadillac (Škoda Felícia) sa vždy bezpečne vrátil do Návratu a na cestách počúval tie najzaujímavejšie rozhovory, aké som kedy zažil. Ďakujem za ne posádke Ružového Cadillacu – Lenke, Borke a Aňulienke.

Tomáš Varga, (kedysi terénny sociálny pracovník, pozn. red.), Bratislava

Okamih toho, ako som sa s Návratom stretla, ma dodnes posilňuje. Lebo je dobré neustále sa spájať s tou eufóriou, ktorú človek pociťuje na začiatku, pretože to pomáha prechádzať aj zložitejšími etapami. Príbeh

začal na stretnutiach klubu náhradných rodín v Bratislave. Začala som tam chodiť ako dobrovoľníčka ešte počas materskej, lebo som sa cítila dosť osamelo. A stretla som sa s Oľgou Hátasovou, ktorá bola dôležitým človekom na mojej ceste. Zoznámila som sa s príbehmi pestúnskych a adoptívnych rodičov a celá téma začala dávať môjmu životu zmysel. Pomaly som začínala túžiť neskôr s tou témou naozaj pracovať. Začala som čítať všetko, čo sa týkalo Návratu. Dostala som možnosť spoznať sa s ľuďmi z Návratu a utvrdila som sa, že v tej organizácii by som naozaj rada pracovala. Ale opäť som nenašla odvahu ozvať sa im. Potom som sa raz stretla pred obchodom s potravinami s Markom, bola som kupovať rožky, a on sa ma spýtal, či by som nechcela pracovať v Návrate. Som rada, že tu som, a aj o ťažkých veciach, ktoré prežívam, viem, že ich treba prekonať.

Soňa Očkášová, Bratislava

V roku 1996 som sa prvý raz dozvedela o organizácii Návrat. Vtedy sme sa aj stretli na chate v Oravskom Veselom, tam sme sa aj dozvedeli, že si môžeme

vybrať dieťa do profesionálnej rodiny. A aj bližšie nám bolo vysvetlené, ako to funguje. A potom ešte rôzne vzdelávanie, kde sme sa dozvedeli rôzne zaujímavosti, o deťoch, o ich potrebách... Takže veľká vďaka, že ste.

Pavĺína Jendrisková, Oravské Veselé

Bolo pre mňa tiež dôležité, že som si uvedomila, že ako človek som dlho hľadala svoje miesto v živote, vo vzťahoch a profesionálne, kým prišiel zlomový moment, niekedy v roku 2001. Vtedy som od riaditeľky detského domova počula: Toto dieťa nie je vhodné do rodiny. Mám pred očami dievčinku Lauru, ktorej tá riaditeľkina veta patrila a ktorá ma nesmierne inšpirovala, naštartovala vo mne nejaké veci, o ktorých som ani netušila, že ich v sebe mám. Vďaka Laure som uverila nejakej svojej vlastnej ceste, svojmu uvažovaniu. Som strašne rada, že pracujem v priestore, kde to môžem robiť tak, ako to cítim, že môžem robiť na tom, čo považujem za dôležité a mimoriadne.

Danka Žilinčíková, Banská Bystrica

Já jsem dobrovolník. Chodím na kluby, letní tábory a víkendové pobyty, kde mám na starosti děti a mladšasy. Vždycky je to silný pocit, když poslouchám některé jejich příběhy z dětství. Uvědomuju si, že to mají jinak, ta startovní čára je u nich v životě jinde. Pak přemýšlím, že je to musí ovlivnit a že jsou jiní. Nakonec ale zjišťuju, že spíš nejsou. Že lidi mají tak různé příběhy – to je velké osobní poznání, které si беру z těch pobytů. A že to nevádí, že když hrajeme vlajky (taková běhací hra), tak to není poznat, kdo žije se svou biologickou rodinou a kdo ne.

Michal Czudek, Třinec, ČR

Prečo Návrat? Za rok praxe v detskom domove som zistila, že akákoľvek odbornosť mi je tam zbytočná, že tadiaľ cesta nevedie, že tam deťom nepomôžem. Kde a kedy? Na konferencii o pripútaní v Bratislave v roku 2005. Vtedy som pochopila, že deťom sa dá pomôcť iným spôsobom, ktorý môže fungovať. V Návrate sa pracuje so zápalom, s vierou. Nie je to vlastne práca, je to poslanie. Aj v mojom príbehu

spojenom s Návratom sú dôležití ľudia, tí, ktorí ma najmä na začiatku veľa naučili. Čo ma naučili? Ako sa starať o kaktusy, aby sa im darilo, lebo ony okrem toho, že pichajú, vedia aj krásne kvitnúť.

Daniela Vráblová, Prešov

Návrat mi postavil jeden z pilierov, na ktorom stojí zmysel života: byť prospešný nielen rodine a známym, ale aj neznámym, ktorí pomoc potrebujú.

Návrat mi tiež potvrdil, že dôverovať možno aj bez preverovania. Návratáci sú tými, ktorým možno zveriť prostriedky na pomoc a vedieť, že budú využité najlepším možným spôsobom. Je radosťou povedať si: Veď ja Návrat poznám, cítim sa jedným z nich. Ďakujem, že ste.

Andrej Jankuliak, Bratislava

Prvý raz som existenciu Návratu precítila na vysokej škole, keď som sa, dúfam, že šťastne a dobre, zaľúbila. Hneď tretie rande viedlo na prednášku istého pána, ktorý pustil dokumentárny

film o detských domovoch zo 60. rokov a odvtedy sa neviem zbaviť jednej vety: Deti nepotrebujú hračky, potrebujú rodinu.

Nada Lovecká, Bratislava

Môj príbeh sa pretal s príbehom Návratu vtedy, keď som sa na Letnom pobyte rodín zoznámila s Markom Roháčkom a Vladom Matejom.

Spýtali sa ma, či nepoznám niekoho, kto by mohol viesť Klub náhradných rodičov v Nitre (kde bývam). Poznala som, a tak v Nitre vznikol prvý mimobratislavský klub náhradných rodín. Oslovila som Anku Cabadajovú a pomohla som v začiatkoch, ako som vedela. Anka v Nitre stále vedie klub, ja už nie.

V mojom príbehu som neprestala byť prepojená s Návratom. Mám odtiaľ blízkych kamarátov a poznanie, že zmena je možná, vytrvalosť môže byť nepretržitá, organizácia môže byť zdravá, vzťahy môžu byť pevné a výsledky viditeľné, dopad hmatateľný a fokus nezmenený. Desäťročia.

Stretnutie s Návratom mi vzalo niektoré predsudky a blahú nevedomosť o tom, ako sa deti majú v detských domovoch. Obralo ma o pocit, že nemám hasiť, čo ma nepáli, a že si mám zametať pred vlastným prahom.

VĎAKA. Viac pravdy v živote vedie k Návratu, k Podstate.

Madla Rjabininová, Nitra

Udialo sa to veľmi dávno. Naoko drobnosti. Tešili sme sa, keď sme si v Návrate kúpili prvý elektrický písací stroj. Keď sme dostali peniaze od grófa z Rakúska. Keď sme spolu zdieľali nejaký malý úspech dosiahnutý na ministerstve... Návrat mi pripomína brečtan. Má dlhé vetvičky, mnoho výhonkov, je vždy zelený, je to nezmar.

Zuzana Petrincová, Bratislava

Človek sa rodí nahý, bezbranný a bezmocný. Ale aj nevinný a s potenciálom robiť dobre. Nie vždy sa to podarí. Často potenciál dieťaťa premárnia rodičia, vrstovníci, spoločnosť, ktorí človeka deformujú.

Aj v tom najlepšom prípade rodina, škola, či zamestnanie z človeka vytvoria karikatúru alebo masku pôvodného zámeru, pre ktorý sa narodil. Niet divu, že pre život zle pripravený človek sám koná zlo a zasieva ho do nasledujúcich generácií. Človek síce umiera nahý, bezbranný a bezmocný, tak ako sa narodil, ale už nie bez viny, a bankový účet jeho dobrých činov, ktoré mohol v živote vykonať, vykazuje často nulovú, či zápornú hodnotu. Ak sa niečo nezmení, zlo bude cez generácie rásť...

Pre mňa je Návrat symbolom odmietnutia generačného prenosu zla. Plavba proti prúdu vykúpená dobrovoľnou ochotou sa obetovať. V nás ostaných Návrat budí úctu. A preto, tak ako návratáci, my všetci by sme si mali nájsť svoje miesto, na ktorom budeme zápašiť o to, aby sme svet zanechali lepší, ako sme ho našli.

Milan Čičel, Bratislava

Pred pár dňami sme sa s kolegyňou rozprávali o situácii jedného klienta, ktorý žiada od úradov niečo, na čo objektívne nemá nárok. Nemá nárok na

podporu, napriek tomu ju žiada. Prišla som na to, že to bol práve Návrat, ktorý ma naučil, že niektoré veci sa zdajú byť nepriechodné, ale napokon sa s nimi dá pohnúť. Keby som tu pracovala iba krátko, určite by som za toho klienta nešla bojovať, ale dnes je to už iné. Lebo niekedy sa podaria úžasné veci a stačí iba prejavíť podporu, byť s niekým, sprevádzať ho v jeho boji.

Tina Grambličková, Žilina

Kukulík, attachment, partnerstvo, filiálka, rozprávky, miništrant, dotykovky, zvykáme si jeden na druhého... to jsou pro nás střípky, které tvoří Návrat. Danku jsme poprvé slyšeli mluvit o Návratu a jeho službách na konferenci v Praze. Kdybychom tehdy tvořili knihu života Amálky, napsali bychom do ní, že jsme našli pěstounského sourozence – o 10 let staršího a zkušenějšího. Kolegové z BB nás přijali na stáž, naše služby pro děti a rodiny se podobaly jako vejce vejci. Náš attachment k Návratu se posiloval. Návrat nám přirostl k srdci díky skvělým lidem,

kteří v něm pracují a kteří dělají „velké věci“ pro děti a jejich (náhradní) rodiče. Přejeme Návratu hodně sil a radosti z práce a děkujeme moc za spolupráci.

David Svoboda, Amalthea, Pardubice

V roku 2012 sme boli vo Vlkolinci na tábore s deťmi s poruchami správania. Deti v rámci jednej hry dostali od jednej pani maličkú topánku. Topánku s príbehom. Pani ju nosila na svojich kľúčoch veľa rokov, bola pre ňu vzácna, lebo ju dostala od niekoho, koho mala rada. No ale dokázala sa jej vzdať a darovala ju našim deťom. Dôležité veci a dôležití ľudia do našich životov prichádzajú a odchádzajú z nich a treba to prijať. Tá topánka je symbolom pohybu a plynulosti v našich životoch. Deti, ktoré topánku priniesli, boli súčasťou môjho príbehu, som veľmi rada, že ja som bola súčasťou ich príbehu, pani s topánkou bola na okamih súčasťou našich príbehov. Od roku 2012 nosím túto topánku stále pri sebe a teraz som pochopila, že nastal jej čas...

Katarína Paľovová, Banská Bystrica

Keď začínal Návrat v Žiline, bola som blízko a ponúkala som podporu v zapojení sa do tretieho sektora. S Miladou sme dlho spolu kráčali nevyšliapanou cestou a spolu nám bolo veselšie. Keď sa Nadácii Krajina harmónie podarilo získať dom pre podporované bývanie, ponúkli sme z neho polovicu pre Návrat. A na začiatku aj trochu odbornej podpory pre rodičov. Keď sa centrum v Žiline rozrástlo a našlo svoj priestor, veľmi sme im ho priali, aj keď nám bolo zrazu smutnejšie. Ale neodišli ďaleko, len času je málo...

Soňa Holúbková, Žilina

Sedeli sme do kruhu v záhrade, rozprávali sme sa o nejakej vážnej téme. Zrazu letel nad nami vták a narazil do skla nad zadnými dverami a spadol. A mne napadlo: ranené vtáčatá. Takí sú často ľudia, s ktorými pracujeme, a nielen deti, ale aj dospelí. Len prednedávnom som sa dozvedela, že moja mama, s ktorou mám veľmi dobrý vzťah, strávila prvý rok svojho života v decáku. Ona je úžasným

vtáčaťom, raneným, ale vie úžasne lietať. A tak mám nádej, že tie ostatné vtáčatá, tí rodičia, tie deti sa napriek všetkému raz naučia dobre lietať.

Alena Molčanová, Prešov

Jednou z kľúčových asociácií je pre mňa kapustnica u Elenky Sládekovej v Prievaloch, kde sa nepravidelne schádzalo (schádza) raz ročne „staré (z môjho pohľadu) jadro“ Návratu. Pokoj, teplo, mačky, dobré jedlo, predvianočná mágia, a zároveň sloboda patriť alebo aj nepatriť, podľa potreby a vôle. Pre mňa je Návrat v prvom rade niekoľko ľudí – možno citlivejších ako ja, a preto príjemných a bezpečných, ktorých môžem poznať, dávať im svoju pozornosť a prijímať pozornosť ich. Návrat ako jedno z mojich miest, kde sa cítim akceptovaný, slobodný a kde môžem nepriamo – prostredníctvom mojich schopností a preferencií participovať na konaní priameho dobra, ktoré kdesi v sebe potrebujem... Ale prispievanie prostredníctvom schopností a odborných aktivít je pre mňa len vstupenkou

k možnosti vzťahov, k (duchovnému) priateľstvu (s ľuďmi z Návratu, klientmi...). Je pre mňa príjemné a uspokojivé mať vstup do tohto mentálneho a vzťahového priestoru, byť jeho dištančným členom a občas môcť dávať.

Juraj Végh, Bratislava

Prežívam stále energiu, prijatie, motivovanie. A stále mi prichádza na rozum slovo – odvaha. Nielen odvaha meniť veci, ale aj odvaha robiť celkom nové veci.

Táňa Ivanická, Levice

Zakladateľov Návratu som spoznala skôr ako svojho manžela. Keď mi začiatkom deväťdesiatych rokov rozprávali o tom, ako sú na tom u nás deti v detských domovoch a že tam vlastne deti vôbec nepatria, počúvala som ich s profesionálnym záujmom, ale zároveň ako človek, ktorého sa tá téma nijako osobne nedotýka. Lenže potom sa všetko zmenilo – a jedného dňa sme s manželom stáli pred detským domovom a dúfali, že v ňom je aj dieťa pre nás.

Pravdou je, že vďaka ľuďom z Návratu, ktorí mi túto tému priblížili ešte skôr, než som uvažovala o zakladaní vlastnej rodiny, bolo pre mňa oveľa ľahšie a prirodzenejšie zvoliť si túto cestu. A doma mám vďaka tomu úžasnú dcéru.

Eva Čobejová, Bratislava

Začala som v Návrate pracovať, ale po čase som odišla, lebo som neuniesla všetko to, čo je s tým emocionálne spojené, potrebovala som sa vzdialiť od témy. Ale vrátila som sa. Pre mňa sú úžasné stretnutia s rodinami.

Evelýna Ťetáková, Banská Bystrica

Návrat som stretla vďaka mojim priateľom a spolužiakom z vysokej školy a hneď na prvýkrát zafungovala chémia. Okamžite mi bola blízka myšlienka a ľudia, ktorí ju realizovali. Sama som pocítila potrebu byť toho súčasťou. Preto som sa rozhodla prispievať svojou dobrovoľnou prácou s deťmi na kluboch a letných pobytoch a tešila sa ako pozitívne Návrat moju prácu prijíma. Vďaka

Návratu som spoznala niečo smutné a ťažké, ale aj niečo úžasné a vzácne. Ťažko to viem popísať slovami, len viem, že som za to veľmi vďačná.

Teraz po rokoch prispievam inak. Šírim myšlienku Návratu a podporujem ich v projekte *trvalý návrat.

Zuzana Polomová, Bratislava

Mala som v živote šťastie na pracovné miesta. Vždy som bola spokojná, teraz som absolútne spokojná. Filozofia, politika, smerovanie Návratu mi bytostne sedia. Zachraňovanie je veľká vec. Ešte aj v obchode sa s pokrkvými roškami dohováram, ktorý z nich chce ísť k nám domov. Myslím, že toto je vrchol predstáv o práci, že už nič iné, čo by dávalo väčší zmysel, nenájdem. Navyše, cítim, že v Návrate som aj ľudsky dospela, ľudia okolo mňa mi pomáhajú pri hľadaní samej seba. Myslím, že teraz som oveľa lepšia mama aj oveľa lepší človek.

Adriana Krotká, Prešov

Spomínam si na revolučnú atmosféru rokov 1989 – 1990. S ňou sa mi neoddeliteľne spája akademické prostredie a skupina študentov posledného, v tom čase štvrtého ročníka špeciálnej pedagogiky. Bola to skupina vitálna, aktívna, tvorivá, kooperatívna, a predovšetkým otvorená novým témam, myšlienkam a projektom. Táto študentská skupina spontánne prijala a dobrovoľne sa podujala na jednoročný kurz sociálnej práce, ktorý môžeme pokojne nazvať priekopníckym na poli univerzitného vzdelávania v sociálnej práci na Slovensku.

V skupine dominovala trojica mladých mužov, ktorých spájali záujem o rodinu, výchovné a sociálne fenomény a ktorí vzhľadom na svoj vek prejavovali nevšednú zrelosť a odvalu. V tomto období už ako univerzitný učiteľ som sa podieľal nielen na ich pregraduálnej príprave (sociálna práca) a na niektorých postgraduálnych vzdelávacích programoch, ale vznikla nejedna príležitosť aj k osobnému kontaktu. Dvaja z nich sú zakladateľmi

občianskeho združenia Návrat – Marek Roháček a Vladislav Matej. Mal som príležitosť vidieť ich aktivity najprv zblízka, neskôr s odstupom, ale nikdy som nemal pocit, že sa zo sveta pomoci druhým vytratili, alebo spreneverili hodnotám, na ktorých Návrat budovali a Marek aj dodnes buduje.

Dnes, po takmer štvrtstoročí, sa situácia otočila a v mnohom by som sa mohol od súčasníkov OZ Návrat nesporne sám učiť. Občas sa s ľuďmi z Návratu stretnem, je pre mňa potešujúce a podnecujúce vidieť zanietených, ale kriticky uvažujúcich a reflektujúcich nadšencov, je pre mňa potešujúce vidieť, že Návrat sa stal silnou organizáciou, že je to atraktívna značka. Atmosféra týchto stretnutí poukazuje na veľký potenciál tímu. Nemám veľa príležitostí stretnúť ľudí, pre ktorých Návrat pracuje, ale nemám pochybnosti o ich spokojnosti a iste často aj vďačnosti. O humánnom, zmysluplnom poslaní Návratu som jednoznačne presvedčený a imponuje mi, keď môžem povedať, že som bol svedkom vzniku a trochu aj rozvoja vašej organizácie.

Vlado Labáth, Bratislava

Som v Návrate krátko. Stretnutie s ním je pre mňa veľmi symbolické. Vošiel mi do života v osobne zlomovej situácii, keď niečo končilo. Stála som pred rozhodnutím, čo budem robiť ďalej. Mala som aj iné alternatívy, ale vybrala som si Návrat. A teraz žijem príbeh s ním naplno. V priestore, kde cítim nový vietor pre seba, kde spoznávam výnimočných ľudí, kde túžim niečo nové priniesť, kde zisťujem, ako sa veci dajú robiť inak, kde – ak budem chcieť – budem rásť odborne, ale aj ľudsky.

Barbora Brezovská, Žilina

Keď premýšľam o Návrate, myslím na to, akú vysokú latku mi život v Návrate nastavil pre vzťahy a rodičovstvo. Ako mi vzal dobrú vieru, že intuitívne to ide v rodičovstve samé. Nesieme si dary, no aj vlastné limity. A je preto fér nastaviť si zrkadlo a uvidieť, kto som, objaviť, akým rodičom chcem byť. Návrat mi priniesol nádej, že nie je dôležité, čo spravím, ale to, čo spravím po tom, keď niečo spravím... V tom vidím nádej aj pre deti a rodičov. Návrat mi pomohol uveriť, že neha, túlenie sa,

nosenie, hojdanie, uspávanie detí je skutočnou hodnotou vpísanou do detstva (dieťaťa s emočnými zraneniami); že s láskavými a rešpektujúcimi dotykmi môže prísť uzdravenie a stíšenie unavenej, ubolenej detskej duše. Ale i zblíženie a radosť do dní plných bojov, starostí či obáv. Spolu s časom, ktorý je potrebný pre všetko, čo rastie...

Zuzana Nováková (Petríková), Bratislava

Začnem súčasnosťou. Moja žena šla na prechádzku so psom a stretla osobu, ktorá bola v 94. roku ministerkou sociálnych vecí. Stretla pani Keltošovú. Tiež venčila psa. Moja žena ju spoznala, ministerku z neblahých čias mečiarizmu. A prihovorila sa jej: „Dobrý deň, vy ste pani Keltošová, však?“ „Áno, áno.“ Psičkári sa vždy rozprávajú, keď sa stretnú. Moja žena povedala: „Však my vás poznáme, môj muž je Vlado Matej.“ A Keltošová na to: „Návrat.“

Uvedomil som si na základe tejto historky jednu vec. Návrat nikdy neskúmal, či je práve vhodná doba niečo robiť. Keby sme čakali na vhodnú dobu, tak asi nikdy nezačneme. Napokon aj tú Keltošovú, dosť teda

kontroverznú postavu, presvedčila tá návratovská dlhodobosť a vytrvalosť. A ona už dávno nie je v politike, žije si svoj život penzistky, je to neznáma osoba, ale Návrat je tu stále. Je pre mňa dôležité, či niečo v živote robíme vytrvalo a dlhodobo. Niektorí ľudia sa pridajú len na čas, tváre sa menia, ale myšlienka tejto organizácie a jej poslanie ostávajú.

Vlado Matej, Bratislava

Možno pred tridsiatimi rokmi, možno aj skôr, dvaja mladí pracovníci-sanitári jedného stacionára pre postihnuté deti a mládež opakovane hovorili o svojom zámere podieľať sa na zmenách systému náhradnej rodinnej starostlivosti. Len oni dvaja vedia, kedy a ako sa v ich srdci usadila tá skvelá myšlienka. Na prelome deväťdesiatych rokov promovali v odbore špeciálnej pedagogiky a sociálnej práce a založili občianske združenie Návrat.

Ako to obyčajne býva, väčšina toho, čo tu na tomto svete je, začína skôr, ako sa oficiálne uvádza. Nie je za tým len silná motivácia, ľudská

vôľa, trpezlivosť, schopnosti všetkých tých, čo sa s ich víziou postupne stotožnili, ale niečo viac – požehnanie.

Slavoj Krupa, Bratislava

NA ZAČIATKU SA PÍSALO, ŽE PRÍBEH NEJAKEJ ORGANIZÁCIE JE SUMOU PRÍBEHOV ĽUDÍ, KTORÍ S ňOU MALI ČI MAJÚ NIEČO SPOLOČNÉ. KÝM CHÝBA ČO I LEN JEDEN, NIE JE TO ÚPLNÉ. PRETO SÚ NASLEDUJÚCE STRANY KNIHY ŽIVOTA NÁVRATU PRÁZDNE. JE TO VÝZVA PRE VÁS, MIESTO PRE VÁŠ OSOBNÝ NÁVRATOVÝ PRÍBEH, ŠANCA NA SKOMPLETIZOVANIE KNIŽKY, KTORÚ DRŽÍTE V RUKÁCH.

Životopis Návratu

- 1993** ~ založenie prvého Klubu náhradných rodín v Bratislave
- 1994** ~ vznik Centra Návrat v Bratislave
- 1995** ~ vznik Návratu ako občianskeho združenia
~ organizácia víkendových pobytov
- 1996** ~ uvedenie profesionálneho rodičovstva do praxe
- 1997** ~ vznik Centra Návrat v Prešove
- 1999** ~ vznik Centra Návrat v Žiline a v Banskej Bystrici
~ nakrúcanie prvých filmov „Nechcené deti“
- 2000** ~ presadzovanie medzištátneho osvojenia podľa Haagskeho dohovoru
- 2001** ~ založenie „Infolinky nielen o adopcii“
a prvá komunikačná kampaň
~ transformácia DeD v Necpaloch, kde bola polovica detí umiestnená do profesionálnych rodín
~ propagácia profesionálneho rodičovstva,
prvý tréning profesionálnych rodičov
~ presadzovanie materskej dovolenky na 3 roky od prijatia dieťaťa do NRS
-

-
-
- ~ podpora vzniku Asociácie náhradných rodín
 - ~ získanie rovnocennej kompetencie so štátom pri príprave žiadateľov o NRS
 - ~ zastúpenie vo Vládnom výbore na ochranu práv detí
 - ~ „(Ne)chcené deti“ – druhý cyklus dokumentárnych filmov
- 2002** ~ členstvo v pracovnej skupine MPSVaR pre prípravu zákona o sociálno-právnej ochrane (SPO)
- ~ aktívne zapojenie do procesu prípravy štandardov sociálneho poradenstva
 - ~ „Najlepšie je s mamou a otcom“ – putovná výstava fotografií o tisíckach detí, ktoré vyrastajú bez rodinného zázemia, umiestnená vo veľkých lodných kontajneroch na námestiach slovenských miest
- 2003** ~ sprevádzanie prvej náhradnej mamy dojčením adoptovaného dieťaťa
- ~ projekt „Advokácia práv dieťaťa“
-

~ „Hľadá sa mama a oco, deti hľadajú rodičov“ – celoslovenská literárna súťaž detí vo veku 8 – 15 rokov a paralelne novinárska súťaž

2004 ~ konferencia o attachmente (pripútaní), Mojmírovce a Bratislava

~ otváranie témy krátkodobých pohotovostných náhradných rodín

~ podieľanie sa na tvorbe nového zákona o SPO a zákona o rodine

~ uvedenie detských masáží a dotykovej terapie do praxe

~ začiatky práce s biologickou rodinou – sanácia rodín v ohrození

~ „Detský domov nie je domov. Domov je mama a oco“ – otvorený dialóg na viacerých úrovniach prostredníctvom médií

~ na základe návrhov Návratu je zákonom schválená 3-ročná rodičovská dovolenka aj pre náhradných rodičov od prijatia dieťaťa (do veku 6 rokov dieťaťa)

-
- 2005** ~ realizácia programov získaných od amerických lektoriek (program Pripútania a program podporných detských skupín, detských masáží a dotykovej terapie)
- ~ spolupráca s o. z. Mamila na vzdelávaní a príprave laktačných poradkýň zo všetkých regiónov Slovenska
- ~ akreditácia pre program životnej histórie dieťaťa, Knihy života dieťaťa a Program pre náhradných rodičov, ktorých deti boli sexuálne zneužívané
- ~ akreditácia sprostredkovávania detí do rodín
- ~ spolupráca na národnej koordinácii európskeho projektu Quality4children
- ~ predseda Návratu – externý poradca ministerky práce sociálnych vecí a rodiny pre oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti
- ~ dokumentárny film Sedem magických rokov a SMS anketa „Odkáž rodičom“
-
- 2006** ~ rozbehnutie projektu Laické poradenstvo
- ~ skupiny náhradných rodičov detí, ktoré boli predtým sexuálne zneužívané
-

- ~ odľahčovacia služba pre náhradné rodiny
- ~ prvé realizácie hrovej a filiálnej terapie
- ~ otvárame tému fetálneho alkoholového syndrómu a porúch fetálno-alkoholového spektra
- ~ „Adoptujte si náhradnú rodinu“ – krátke hrané filmy Miništrant a Šibačka o tom, ako ľudia reagujú na rodinu, ktorá prijme opustené dieťa

- 2007** ~ dvojfázový seminár Mojmirovce: „Ohrozené dieťa – s čím prichádza a čo potrebuje“
- ~ projekt „Vplyv drogových a alkoholových závislostí rodičov na vývin dieťaťa“
 - ~ projekt „Kvalitná rodinná starostlivosť podporuje sociálnu inklúziu detí“, spolu so samosprávami Slovenska
 - ~ „Dieťa potrebuje rodinu“ – oslovenie verejnosti s dôrazom na pestúnsku starostlivosť
- 2008** ~ projekt „Partnerstvo rodiča a odborníka“
- ~ objednávanie si podporných služieb pre náhradné rodiny úradmi práce
 - ~ projekt „Pestúni“ – priblíženie skúseností pestúnov iným rodičom

2009 ~ projekt „Návrat k stabilite rodín“ – rozšírenie škály programov a služieb pre náhradné rodiny a rodiny v ohrození

~ tvorba metodík viacerých programov

~ program „Rodinná mediácia“

~ program „Sieťovanie služieb“

~ vzdelávanie profesionálnych rodičov

(300 ľudí na 32 seminároch po celej SR)

~ „Načo sú deťom rodičia“ – happeningy

SPO LUPRISTOLE

2010 ~ advokácia záujmov konkrétnych detí

~ práca s tehotnými ženami v ohrození – sieťovanie služieb

~ nízkoprahové denné centrá v Prešove a Bardejove

~ iniciovanie systémových zmien – implementácia

Európskych štandardov kvality pre pomoc deťom žijúcim mimo vlastnej rodiny

~ aktívny lobbying na národnej úrovni, príprava legislatívnych zmien

~ „Načo sú deťom rodičia“ – happeningy a cyklus filmov Uspávanie
